

نهادیم و برای دفن دو مسافتی دو از آنجا بردیم^۱.

ناجده‌های غم‌انگیز و قهرمائی نیاز به رنگی از سرنوشت محتوم دارد. در سراسر خاطرات بولیوی حضور مرگ احساس می‌شود. «چه» برای جنگیدن به بولیویا نرفت تا خود را به کشتن دهد؛ ولی می‌دانست که همه احتمالات در جهت مخالف زنده ماندنش است. اما، به هر صورت از جنگ کوبا آموخته بود که ممکن است همه گروه در مراحل شروع جنگ بسهولت نابود شود، همان‌طور که تقریباً در الگریا دو پیو، روی داده بود. برای زنده بودن بخت هم باید، مانند زبردستی، با چریکان یار باشد. در بولیویا بخت از «چه» روی برگردانده بود.

چون «چه» کشته شد و قیام بولیویا در آغاز کار شکست خورد، عاقل بودن پس از حادثه، کاری است بسیار آسان. عوامل بسیاری پیروزی در بولیویا را نامحتملتر از کوبا می‌ساخت. نخست آنکه «چه» و دیگر رهبران چریکان کوبائیی بودند، حال آنکه در امریکای لاتین انقلابها همیشه رگه‌ای سخت ملی و قومی داشته است. همواره برخوردهائی در داخل گروه چریکی، میان کوبائیان و رفقای اهل بولیویا روی می‌داد، زیرا سرخپوستان بولیویائی نه تنها به کوبائیان بیگانه، اعتماد نداشتند بلکه آنان را دروغگویان سفید پوست دیگری می‌انگاشتند. دوم اینکه در دوره حکومت قبلی که دست‌چینی بود اصلاحات ارضی در بولیویا صورت گرفته بود. ممکن

۱. خاطرات بولیوی، نوشته چه گوارا، ترجمه بهمن دهگان، انتشارات خوارزمی، ص ۲۰۷، تهران ۱۳۵۸ ه. ش.

است سرخپوستان بولیویا به وضع نکبت‌باری فقیر باشند اما در تاریخ سیصدساله خود این اولین باری بود که صاحب زمینهای لم یزرع خود شده بودند، و یک‌جریب زمین در اختیار، بهتر از مدینه فاضله‌ای در بوته زار! ناکامی کامل «چه» در اینکه طی یازده‌ماه تدارک و مبارزه حتی یک‌دهقان را به‌گروه چریکی خود نتوانسته بود بکشانند علت اساسی شکستش شمرده می‌شد. همان‌طور که در کتاب جنگ چریکی خود آورده است، دلیل اصلی پیروزی در کوبا یاری دهقانان سیثرا مائسترا بود. «تلاش در بشمر رساندن این‌گونه جنگ بی‌پشتیبانی خلق، پیش‌درآمد فاجعه‌ای اجتناب‌ناپذیر است.»

عوامل دیگر نیز سبب نابودی و شکست چریکان شد. انزوا، بدترین مصیبت آنها بود. دیری نکشید که نام کسانی از طبقه متوسط شهرهای بزرگ، که هواخواه چریکان بودند، به‌وسیله دو چریک ضعیف که به یاران خود پشت کرده بودند، فاش شد. به همین‌گونه قیامهای پرو و دیگر کشورهای امریکای لاتین که با کوشش اینان همزمان بود، نیز به‌سبب نداشتن نیرو و روحیه قوی و نقص ارتباط، شکست خورد. از آن رو که «چه» نتوانست پیرحمانه تصمیم قاطع به اعدام خائنان بالقوه در درون و بیرون نیروهای چریکی بگیرد، نخست اردوگاه اصلیش به‌چنگ دشمن افتاد و داروهای حیاتبخش برای تنگی نفس از دست رفت و نیز ذخیره و اسنادش؛ سپس نیروی کوچکش تقسیم به‌دو‌پاره شد که هر یک به‌دام افتاد و جداگانه

۱. شبهه‌مطهرای «یک کنجشک در دست بهتر از صد کنجشک بر درخت» و «سلی نقد به از حلوی نسبه» م.

نابود گردید. بتدریج که «چه» از نظر جسمی بیشتر بیمار و ضعیف می‌شد نوعی حالت تسلیم و نبودن خوی تهاجمی، به عنوان فرمانده، در او پدید می‌آمد. حتی یک‌بار چنان دچار حملهٔ عصبی شد که با چاقو مادیان باوقائی را مجروح کرد. قهرمانی او، در تلاش بی‌وقفه‌اش برای بازداشتن خود و گروه خود از نابودی نمایان می‌گردد. تا آنجا که توانست تاب آورد و بر پای ایستد، جنگید.

عوامل سیاسی داخلی بولیویا نیز به شکست «چه» کمک کرد. هر چه بود، ژنرال بارینتوس بولیویائی بود. اگر «چه»، بدرست، او را متهم می‌ساخت که اسلحه و مشاور از امریکای شمالی می‌گیرد، بارینتوس نیز بحق چریکها را متهم می‌کرد که همهٔ تجهیزات و رهبریشان از آن کمونیستهای کوبا است. فیدل، از سوار کردن بسیاری از غیر کوبائیان به کشتی «گرانما» خودداری کرد تا مبدا قیامش رنگ هجومی خارجی بیابد. «چه» به این اندازه عاقل نبود. وانگهی، بزرگترین نقص «چه» نداشتن نرمی بود که برای سیاستمدار لازم است. می‌بایست با یک نفر، با ماریو مونژه، سازش کند تا از انزوا بیرون آید و از مضمحل شدن گروه خود به وسیلهٔ نیروئی که بسیار برتر بود، جلوگیری کند. مونژه رهبر حزب کمونیست بولیویا بود و لازم بود از کمکهایش در ایجاد ناآرامی در معادن و در «لاپاز»، سود جست. فیدل در کوبا صادقانه در کنار آمدن با سیاستمداران شهری، برای جلب پشتیبانی آنان، زیرکی از خود نشان داده بود؛ اما «چه» از عدول بعدی فیدل از قول و قرارها بسردی و با این سخنان یاد می‌کند:

از این سازش راضی نبودیم، ولی لازم بود. «آن زمان کاری مفرقی می‌نمود. این سازش نمی‌توانست پس از وقتی که به ترمز تکامل انقلاب بدل شود، ادامه یابد. ما مصمم بودیم که با انقلاب پیش برویم.

اما «چه» نخواست با مونژه سازش کند. وقتی مونژه خواستار آن شد که در ازای پشتیبانی حزب، رهبری قیام با حزب کمونیست بولیویا باشد، «چه» پاسخ داد که رهبر باید او باشد. در واقع، او که جدای از آنها، در دل جنگلها و کوهستانها می‌جنگید، عملاً رهبری قیام را داشت؛ ولی «چه» می‌خواست از لحاظ نظری هم خودش رهبر باشد. این اعتقاد زادهٔ تجربهٔ کوبا بود: چریک راستین باید رهبر باشد. به هر حال مونژه به قول خود به‌فیدل، یعنی اینکه «حزب کمونیست بولیویا در هر شرایطی «چه» را یاری می‌کند»، پشت پا زد. «چه» فرمانده میدان جنگ باقی ماند؛ تا بر طبق نظریهٔ خود نبرد را رهبری کند. «چه» حاضر بود بمیرد ولی از سخن خود برنگردد.

اما قیام بولیویا می‌توانست، به‌رغم همهٔ دشواریها و اشتباهها، حکومت بارینتوس را سرنگون سازد و هنوز هم در این مبارزه است. نظریهٔ اصلی انقلاب کوبا، مبنی بر اینکه انقلاب، خود را می‌سازد و هرگز شرایط آنقدر برای انسان منطقی فراهم نمی‌شود تا انقلاب را آغاز کند، به‌نحو تکان‌دهنده‌ای تأیید می‌شود. پس از حملهٔ گستاخانهٔ شورشیان به «سومای پاتا» در ژوئیهٔ ۱۹۶۷، که چند تن چریک توانستند همهٔ شهر و پادگان آن را تصرف کنند، حکومت بارینتوس بر خود لرزید، و مردم را خندانند. داستانی شدن چریکان به رهبری «چه»، سبب شد که آرژانتین و پرو هر دو، مرزهای خود را ببندند و

نیروهای خویش را بسیج کنند. چنین بنظر می‌آید که بولیویا کانون انقلابی قاره‌ای شده است، خاصه اینکه در ماه ژوئن قیامی خود بخودی در معادن بولیویا روی داد و ارتش با وحشیگری تمام آن را سرکوب کرد. اگر در آن زمان «چه» حالت تهاجمی بیشتری بخود می‌گرفت و با بیست و دو تن یارانش به مناطق بی‌دفاع نفتی و خطوط ارتباطی بولیویا حمله می‌کرد؛ داستان رو به گسترش چریکان شکست‌ناپذیر، برایش عضوهای تازه‌ای فراهم می‌ساخت و ممکن بود بارینتوس را — که دشمن بسیار داشت، و همه منتظر فرصت بودند تا از ناراضائی مردم سود جویند — ساقط کند. اما «چه» بیش از حد لزوم محتاط بود، و این احتیاط فرصت داد تا بتدریج کیفیت سوق‌الجیشی ارتش بولیویا بهبود یابد، و آن مشتی چریک کم‌کم به همان‌گونه دامپائی یفتند که درگذردنشان آنقدر مهارت داشتند. در سه ماه آخر مبارزه چریکی، «چه» همواره در شکست و گریز بود.

حتی با وجود فاجعه دره یورو، که در آن «چه» مجروح و دستگیر شد و یارانش پراکنده گردیدند، وضع بدتر از فاجعه الکریا دو پیو نشد. ده تن از این مهلکه جان بدر بردند، گرچه اندکی بعد پنج تن آنان را ارتش بولیویا دستگیر کرد. از بقیه، سه کوبائی سالم به‌شیلی رسیدند و اینتی پردو چریک پیشرو و راهبر بولیویائی برای ادامه مبارزه‌ای که هنوز ادامه دارد به بولیویا بازگشت. در ۱۹۶۸، پردو پیامی از بولیویا به خارج فرستاد، که می‌گفت:

پیکار چریکی در بولیویا نمرده است!
تازه آغاز شده است

... مرگ جبران ناپذیر جسمانی دوست و (فیقمان، سرگرد ارنستو چه گوارد) و از دست دادن مبارزان دیگر، ضربه‌ای سخت بود که بر ما وارد آمد...
اما این حوادث «دناک، بی‌آنکه مایهٔ توس ما شود، برآگاهی انقلاب ما می‌افزاید...»

هدف یگانه و نهائی ما آزاد ساختن امریکای لاتین است که فراتر از قارهٔ ماست؛ وطن ماست که به طور موقت به بیست جمهوری، پاره پاره شده است. اعتقاد «اسخ داریم که رؤیای «بولیواد» و «چه» - یعنی وحدت سیاسی و جغرافیائی امریکای لاتین - از راه مبارزهٔ مسلحانه تحقق خواهد پذیرفت، و این تنها «روش شایسته، شرافتمندانه و افتخار آمیز برگشت ناپذیری است که خلق را بحرکت درمی‌آورد»...

توجهی که مقامات ارتش بولیویا در کشتن «چه» مجروح و سوزاندن جسد و برباد دادن خاکسترش نشان دادند نمایانندهٔ ترسی بود که حکام نظامی امریکای لاتین از داستان «چه» و از خیال «چه» در مورد متحد ساختن امریکای جنوبی با جنگ مسلحانه، در دل داشتند. خوب می‌دانستند که هدف «چه» با کالبدش مدفون نخواهد شد؛ تنها توانستند جسدش را خاکستر کنند اما نتوانستند آرمانش را به آتش بکشند. پومبو^۲، که محافظ شخصی «چه» بوده است، و از بولیویا به کوبا گریخته، از پذیرفتن شکست در بولیویا سر باز زد و گفت: «آن کوشش شکست نخورد، یک نبرد را ما باختیم.» و به سخن ادامه می‌دهد: «گروه چریکی، چون آدمی، هنگام تولد

۱. خاطرات بولیوی، نوشتهٔ چه گوارد، ترجمهٔ بهمن دهکان، انتشارات خوارزمی، صفحه‌های ۳۰۱، ۳۰۰. تهران ۱۳۵۸، ج ۲.

موجود بیدفاعی است، مانند نوزاد. اگر یاران ما جان بدر برده بودند، رشد می کردیم و گسترش می یافتیم. اما به شکستی در بولیویا باید اقرار کرد: «زودتر از موقع ما را پیدا کردند، و مجبور شدیم بجنگیم.» آرمان انقلابی مسلحانه و قاره گیر که از کانونی چریکی در نزدیکی مرکز امریکای جنوبی گسترش یابد، به هیچ روی در میان آنان که راه «چه» را دنبال می کنند، نمرده است، بلکه تا قیام بعدی بعقب افتاده.

«چه» پس از مردن تأثیر بیشتری داشت تا هنگام زنده بودن. مردگان داستان نمی گویند اما ممکن است «داستانی» شوند. «چه» تنها یکی از قهرمانترین آدمیان دوران خود نبود، یکی از پراندیشه ترین، مبتکرترین، پارساترین، تندروترین، مردمی ترین، خوش قیافه ترین مردان نیز بود. چهره اش هزار غوغا برانگیخت، و سخنش صد شورش. او برای پیروان مارکس قدیس گونه ای فراهم کرد که بی هیچ یاری از خدا، زندگی و مرگ خود را وقف فقیرترین مردمان ساخت. بر دیوار تالارهای دانشجویی جهان با گچ نوشته اند: «زنده است «چه»!». شهید شدنش، شرط الهامبخش شدن برای جوانان بود. ممکن است شهید راه تهیدستان باشد، اما جانباخته راه آینده نیز هست.

مرگ «چه» در دم مصادف شد با خروش کامل جنبش گارد سرخ مائو در چین. بسیاری از دانشجویان جهان در ۱۹۶۸ «چه» را نمونه شخصی خویش انگاشتند و گاردهای سرخ را نمونه کلی؛ و آنگاه پیاخاستند. رویدادهای ۱۹۶۸، بنحوی که مایه کنجکاوی

است، به وقایع ۱۸۴۸ مانند است؛ در آن سال هم موجی از شورش در بیشتر پایتخت‌های اروپا بحرکت درآمد و سرانجام به پیروزی قدرتهای مستقر انجامید. فرق عمده شورشهای دانشجویی ۱۹۶۸ با طغیانهای طبقه متوسط در ۱۸۴۸، قالب الهام جدید بود. زیرا، هم «چه» و هم گارد سرخ، از مفهوم شورشی روستائی الهام گرفته بودند که می‌بایست سرعت این مفهوم ناحیه‌های روستائی را درهم نوردد و سپس فساد را از شهرها براندازد. دانشجویانی از طبقه متوسط — که در انقلاب مه ۱۹۶۸ در خیابانهای پاریس جنگیدند، یا در شیکاگو به هنگام کنوانسیون حزب دموکرات یا در طول سال پس از مرگ «چه» در برلین یا لندن یا بوئنوس آیرس یا توکیو یا مکزیکو و یا بیست شهر دیگر جهان — از پایگاههای شهری یا حومه شهر برخاسته بودند. آنان نمی‌خواستند به غلط بودن مفهومی که از افکار «چه» و مائو یافته‌اند پی ببرند. با اینهمه، مائو هنگامی که بیست میلیون گارد سرخ را برای کار به روستا بازگرداند، سر بسته، اشتباه آنان را یادآور شد. چنان که در روزنامه «چین نوروزانه» به پدرمادران جوانان چینی گفت: «بزرگترین مهربانی هر کس در حق پسر و دخترش این است که تشویق کندش تا به خط اول جبهه تولید رود و در روستا خود را آبدیده کند.»

حکومت‌های مستقر جهان، در ۱۹۶۸ پیروز گردیدند. تقریباً همه جنبشهای چریکی در امریکای لاتین سرکوب شد. در کشورهای کمونیستی، در کشورهای سرمایه‌داری، در کشورهای توسعه یافته

و در کشورهای توسعه نیافته، اعتراض جوان مقهور قدرت پیر شد. در کنیا همچنان که در چکسلواکی؛ در مکزیک همچنان که در فرانسه؛ در چین همچنان که در ایالات متحد؛ اقدامات بسیار خشنی صورت گرفت. این واکنشی بود جهانی در برابر طغیانی جهانی که تا اندازه‌ای ملهم از مرگ «چه» بود. اما درست چون بولیوار، که پیش از پیروزی در امریکای لاتین پنج بار شکست خورد، «چه» نیز در مقابل یک پیروزی در کوبا، سه بار در گواتمالا و کنگو و بولیویا مغلوب شد. شکست خوردن شورشیان ۱۹۶۸ دیگر به معنی پایان یافتن شورش نبود. زیرا که انفجار آمیزترین اندیشه «چه» این بود که انقلاب مداوم است، و انقلاب، انقلاب می آفریند. از آن زمان که این بدعت در ذهن جوانان خانه گرفت دیگر صاحبان قدرت بر اریکه امنیت نتوانند نشست.

دلایل ستایش «چه» هم شخصی است و هم فرهنگی. او خود از خانواده‌ای متوسط، سفیدپوست، مرفه، تحصیل کرده و حومه- نشین شهر برخاسته بود، و همانند بیشتر رهبران طبقه متوسط انقلابیای دانشجویی زمان ما، که از احزاب کمونیست بی استعداد قدیمی و سنتی، و اتحادیه‌های کارگری در توانائی رهبری هرگونه انقلاب قطع امید کرده‌اند، چنین پیشینه‌ای داشت. این نو سرکشان تندرو، همانند شدن با «چه» را آسان می‌یافتند. آنچه کرد، و کوشید تا بکند، ناممکن را در نظر اینان ممکن می‌ساخت. «چه» زاده ضرورتی تاریخی نبود، انقلابی بود که انقلابی بودن را برگزیده بود. پس سرمشق او امید به همه کسانی می‌بخشد که — چون «رژی دبره» — می‌خواهند،

بی آنکه خود سیاه یا ستم‌دیده یا نابرخوردار از امتیازها چشم به جهان گشوده باشند، برای تهیدستان و فراموش‌شدگان جهان کار کنند. «چه» ساخته اصل و تبارش نبود، ساخته خود بود.

تا هرگاه که انقلابیان، قهرمانان زمان ما باشند، هیچ قهرمان انقلابی جانشین «چه» نخواهد شد. گسترش سریع ستایش «چه» پس از مرگش، پیامد منطقی پایان زندگیش بود، که در رزمه‌ای از رمز و راز و نیرومندی و رزم‌آوری پراکنده شده بود. قتل ناجوانمردانه «چه» برایش بیدرنگ حالتی از تقدس بیار آورد، چون مرگش همه صفاتی را که بدو می‌دادند، مسلم ساخت. تصمیمش به ترک کوبا و شهیدشدنش در راه هدف، او را، برتر از کاسترو یا هوشی‌مین یا مائوتسه‌تونگ، در آورد، به صورت مظهر انقلاب؛ حتی اگر هنرش در رهبری چریکان کمتر از آنان بوده باشد. هرگاه «چه» در کوبا مانده، یا مانند «کامیلوسینفونته‌گوس»^۱ به مرگ مفاجا مرده بود، تصویرش در تظاهرات دانشجویی سراسر جهان به دوش کشیده نمی‌شد، و از او در همه جا به عنوان سرمشق سخن نمی‌رفت، و آثارش با چنین وسعتی خوانده نمی‌شد. نه تنها پیروان مارکس، بلکه تقریباً همه پیشروان، حتی صلح‌طلبانی که ستایش خود درباره «چه» را با اظهار اینکه با برخی از روشهایش موافق نیستند مقید می‌سازند، با فیدل در ستایش از او به عنوان انسان موافقند، وقتی که می‌گویند: «اگر بخواهیم بگوئیم که مردان آینده خود را چگونه می‌خواهیم، باید گفت که آرزومندیم چون چه‌گوارا باشند.»

در هر کیشی عنصری نادرست و غیرعقلانی وجود دارد. در ستایش «چه» این عنصر همانند کردن او به عیسی است. چون «چه» در راه تهیدستان جنگیده است، و چون فدا شدن در عنفوان جوانی را برگزیده، احساسی عرفانی برمی انگیزد که در راه ما، در راه نوع بشر جان باخته است. بی شک، کسان دیگری را کشته است؛ بی تردید کینه دشمنان را در دل داشته؛ آشکار است که معتقداتش از اصول عقاید سیاسی سرچشمه می گرفته که بسیاری از آن بیزاری می جویند. گاهی روشها و شیوه های مشکوک یا نامردمی را تجویز می کرده، یا خود آنها را بکار می برده است؛ روشن است که او با تن چرکین و عرق آلود بسر می برده، چون ددی در جنگل؛ با اینهمه مسلم است که از همه این واقعیتها برتر بوده است. چنان از وجودی بشری بزرگتر می نماید که چون منجیبی بنظر می رسد. وقتی همه چیز گفته و همه کار کرده شود، وقتی درگفتار و کردارش با سردی و عاری از هر لطف نگریسته شود، و گاه آنها محکوم شوند؛ این ایمان راسخ می ماند که عشق به آدمی و خیر آدمیان همواره «چه» را به پیش می رانده است. آرمانهایی که از نوشته هایش برمی آید، همه زندگی، عشقش، و مرگش؛ فراتر از مسلک اوست. عکس کالبد بی جان، اینک چون تصاویر قدیسان، به دیوار بسیاری از خانه های روستائی سراسر امریکای لاتین کاتولیک، آویخته شده است.

سارتر حق داشت که «چه» را کاملترین مرد عصر خود می خواند. درباره «چه» نوعی خصلت تجدید حیات یا رنسانس وجود داشت؛ حرفه هایی که در سی و نه سال عمر خود به آنها پرداخت،

از حرفه‌های گروه کوچکی از مردان در همهٔ عمرشان بیشتر بود؛ و تعداد عمرهایش از تعداد بچه‌هائی که گربه در یک شکم می‌آورد زیادتر. در هر پیشه می‌کوشید که حرفه‌ای شود: پزشک، خاطره‌نویس، نظریه‌پرداز سیاسی و نظامی، جنگجوی چریک، اقتصاددان، کارشناس شیوهٔ جنگی، بانکدار، برنامه‌ریز، صنعتگر، سفیر، مبلغ، و هر کار دیگر که به‌عنوان وظیفه به‌او سپرده می‌شد. اما کمالش بیش از آن بود که در کارش دیده می‌شد. یکپارچه بود. گوئی هیچ تضاد یا کشاکش درونی نداشت. به‌نحو حیرت‌انگیزی در هر آنچه می‌گفت و می‌اندیشید و می‌کرد، نامتناقض و استوار بود. این مدیر حرفه‌ای که دربارهٔ اقتصاد امریکای لاتین بحث و گفتگو می‌کرد، هیچ فرقی با قهرمانی چریک، در بولیویا — که معتقد بود جنگ تنها راه حل دشواریهای اجتماعی و اقتصادی امریکای جنوبی است — نداشت. تفاوت «چه» با دیگران این بود که «چه» نمی‌گذاشت عقایدش را دیگران بعمل درآورند. خود به‌آنها عمل می‌کرد.

میان رفتار و گفتار «چه» هیچ دوگانگی نبود: نویسنده‌ای که آنچه را موعظه می‌کرد عملی می‌ساخت، و دیگر روشنفکران را شرمنده. مرد عملی که تجربه‌های خود را می‌نوشت، تجزیه و تحلیل می‌کرد، تا نتایج عملی و اخلاقی از آنها بگیرد. خیالپردازی که می‌کوشید مهارت‌های خویش را در تحقق بخشیدن به رؤیاهایش بکار بندد. «چه» مطلق‌گرا بود. می‌خواست هرچیز تا نتیجهٔ قطعی دنبال شود. استواری و نامتناقض بودنش به هنگام کار و کوشش دیوانه‌کننده بود. اثری از ریا در او نبود. وقتی می‌گفت کار کردن برای دیگران بزرگترین

لذت برای آدمی است، در مورد خودش راست می‌گفت. فکر می‌کرد که رفتن و مردن زیر پرچم ملتی که هنوز زاده نشده است کاری است مناسب و درخور یک انقلابی. خودش این کار را کرد، نه برای تظاهر و نمایش دلیری، بلکه دلیر و خوشدل، چنانکه گوئی بدیهی‌ترین کار جهان را می‌کند. می‌گفت: هیچ کس را نمی‌شود به جای دیگری گذاشت؛ و برستی احساس می‌کرد که این گفته به همان اندازه که درباره خودش صادق است درباره هر کس نیز صادق می‌کند. از این رو خود را چنان که بود عرضه کرد و مرد. «چه» انسان کامل بود.

شاید چه‌گوارا را تاریخ، گاریبالدی روزگار خود بخواند؛ پسندیده‌ترین و دوست داشتنی‌ترین انقلابی دوران خویش. تأثیر اندیشه‌هایش بر سوسیالیسم و جنگ چریکی، ممکن است موقت باشد؛ اما تأثیرش، خاصه در امریکای لاتین، باید پایدار بماند، زیرا هیچ کس، پس از بولیوار، آرمانی چنین عظیم برای بخشیدن وحدت به قاره پاره پاره شده و تیره‌بخت امریکای لاتین نداشته است. جوانان، قهرمانانی نو خواهند یافت، اما نه چنین الهامبخش. نتایج مرگ «چه» بتازگی آغاز بر این کرده است که در دگرگونیها و تغییرهای اجتماعی گرداگرد ما دیده شود. هنگامی که ژنرال، در دیوا زاپاتا،^۱ بر جسد سوراخ سوراخ رهبر چریکان در زیر پای بنود نگاه می‌کند می‌گوید: «گاهی مرده هم می‌تواند دشمنی هولناک باشد.»

۱ - Viva Zapata (زنده باد زاپاتا) اشاره به ویلمی است به این نام

درباره قهرمان ملی مکزیک، م.

برای ملت‌های ثروتمند بسیط زمین، و برای حکومت‌های فاسدی که
بر بسیاری از ملت‌های فقیر حکم می‌رانند، سرده «چه» دشمنی
هولناک است، اما زیبا.

فهرست کتابهای شرکت سهامی انتشارات خوارزمی

فلسفه

- تیمائوس نوشته افلاطون ترجمه محمدحسن لطفی
دوره آثار افلاطون (جلد ۷) نوشته افلاطون ترجمه محمدحسن لطفی
و رضا کاویانی
- ۲۰۹۴۵
۱۵۵ آلبر کامو (چاپ دوم) نوشته کانر کروزاوبراین ترجمه عزت الله فولادوند
۲۱۵ فلسفه تحلیل منطقی (چاپ دوم) نوشته منوچهر بزرگمهر
۲۳۰ فلسفه چیست؟ (چاپ دوم) نوشته منوچهر بزرگمهر
۳۱۵ تحلیل ذهن (چاپ دوم) نوشته برتراند راسل ترجمه منوچهر بزرگمهر
۱۷۵ مسائل فلسفه (چاپ دوم) نوشته برتراند راسل ترجمه منوچهر بزرگمهر
۲۱۵ قانون (چاپ دوم) نوشته دیوید کات ترجمه رضا براهنی
۱۶۵ زنان پل سارتر (چاپ دوم) نوشته موريس گرنستن ترجمه منوچهر بزرگمهر
۱۹۰ منطق سمبلیک نوشته سوزان لنگر ترجمه منوچهر بزرگمهر
۱۱۵ انقلاب یا اصلاح (چاپ دوم) گفتگو با هربرت مارکوزه و کارل پوپر
۱۶۵ مارکوزه (چاپ دوم) نوشته الیدرمک اینتایر ترجمه حمید عنایت
۲۴۵ پوپر نوشته برایان مکی ترجمه منوچهر بزرگمهر
۱۹۵ کارناب نوشته آرن نائس ترجمه منوچهر بزرگمهر
۱۹۵ ویتگنشتاین نوشته یوستوس هارتناک ترجمه منوچهر بزرگمهر
۲۱۵ چه گوارد نوشته اندروسنکلر ترجمه حیدرعلی رضائی
۱۰۵ خدایگان و بنده (چاپ سوم) نوشته هگل ترجمه حمید عنایت
۲۶۵ افلاطون نوشته کارل یاسپرس ترجمه محمدحسن لطفی
۱۷۵ سقراط نوشته کارل یاسپرس ترجمه محمدحسن لطفی

دین

- ۶۸۵ نظر متفکران اسلامی درباره طبیعت نوشته سیدحسین نصر
- ۴۸۵ علم و تمدن در اسلام نوشته سیدحسین نصر ترجمه احمد آرام
- زیر چاپ تاریخ طبیعی دین (چاپ دوم) نوشته دیوید هیوم ترجمه حمید عنایت

آموزش و پرورش

- فقر آموزش در امریکای لاتین (چاپ سوم) نوشته ایوان ایلینچ
- ۱۷۵ ترجمه هوشنگ وزیری
- ۲۹۰ آموزش ستمدیدگان نوشته یانولوفریه ترجمه احمد بیرشک و سیف‌الله داد

جامعه‌شناسی

- ۱۲۰ ساختهای خانواده و خویشاوندی در ایران (چاپ سوم) نوشته جمشید بهنام
- ۲۵۵ امریکای دیگر (چاپ دوم) نوشته مایکل هرینگتن ترجمه ابراهیم یونسی
- ۲۸۵ جامعه‌شناسی فقر نوشته ژان لابن ترجمه جمشید بهنام

سیاست

- ۵۷۵ تیتو نوشته فیلیس اونی ترجمه خسرو زندیفر
- ۲۸۰ نیه‌رره نوشته بنجامین براولی ترجمه سروش حبیبی
- امریکای لاتین «دنیای انقلاب» (چاپ چهارم) نوشته ک. بیلز
- ۲۹۵ ترجمه و. ح. تبریزی
- ایالات نامتحد (چاپ دوم) نوشته ولادیمیر یوزنز ترجمه محمد قاضی زیر چاپ
- ۱۷۵ یادداشت‌های روزانه (چاپ چهارم) نوشته لئو تروتسکی ترجمه هوشنگ وزیری
- ۳۴۵ ۸۰۰،۰۰۰،۰۰۰ مردم چین (چاپ دوم) نوشته راس تریل ترجمه حسن کامشاد
- سیمای پنهان برزیل (چاپ دوم) نوشته فرانسیسکو خولیانو
- ۱۸۵ ترجمه محمدعلی صفریان
- ۳۴۰ برتغال و دیکتاتوری آن نوشته آنتونیو د فیگرو ترجمه سروش حبیبی
- سرما به‌داری امریکا نوشته ماریان دیبوزی ترجمه محمد قاضی زیر چاپ
- ۲۱۵ جنگ ویتنام (چاپ چهارم) نوشته برتراند راسل ترجمه صد خیرخواه
- ۲۸۰ عرب و اسرائیل (چاپ سوم) نوشته ماکسیم رودنسون ترجمه رضا براهنی
- ۲۰۵ نیکاراگوا نوشته اله‌خاندرو بندانا ترجمه سهراب بهداد
- ۳۲۵ تاریخ اجتماعی سیاهان امریکا نوشته بنجامین براولی ترجمه سروش حبیبی
- ۲۴۵ استعمار میرا (چاپ دوم) نوشته فرانتس فانون ترجمه محمدامین کاردان
- ۲۶۵ انقلاب آفریقا (چاپ پنجم) نوشته فرانتس فانون ترجمه محمدامین کاردان
- پوست‌سیاه و صورتک‌های سفید نوشته فرانتس فانون
- ۲۲۵ ترجمه محمدامین کاردان

- وحشت در امریکای لاتین نوشته جان کراسی ترجمه محمدعلی
آقائریور - محمدعلی صفریان ۵۹۰
- سیاهان امریکا را ساختند نوشته بنجامین کوآزلز ترجمه ابراهیم یونسی
در جبهه مقاومت فلسطین (چاپ دوم) نوشته روزه کودروا - ۲۸۵
- فایض ا. سائق ترجمه اسدالله مبشری ۱۶۵
- زاین نوشته هرمان کان ترجمه سروش حبیبی ۳۷۵
- سفری در گردباد نوشته یوکتیا. س. گینزبرگ ترجمه مهدی سمسار زیرچاپ
مسأله فلسطین (چاپ دوم) ترجمه اسدالله مبشری ۲۱۵
- چهره استعمارگر، چهره استعمارزده (چاپ سوم) نوشته آلبرمی
ترجمه هما ناطق ۱۹۰
- روزهای سیاه غنا نوشته قوام نکرومه ترجمه جواد پیمان زیرچاپ
بیست کشور امریکای لاتین - چاپ دوم (۳ جلد) نوشته مارسل
نیدرگانگ ترجمه محمد قاضی ۹۷۵
- هائیتی و دیکتاتورآن نوشته برنارد دیدریج وال برت
ترجمه سروش حبیبی ۳۱۵
- آنگولا نوشته داکلاس ویلر و رنه پلی سیه ترجمه محمد فخردای
هیروشیما (چاپ دوم) نوشته جان هرسی ترجمه چنگیز حیات داوودی زیرچاپ
تجارت اسلحه گزارش انجمن جهانی پژوهش در صلح - استکلم
ترجمه ابراهیم یونسی ۳۷۵
- آخرین نامه‌های محکومان به مرگ (با مقدمه توماس مان) نوشته
بیرومالوتسی - جوانی بیرلی ترجمه هوشنگ وزیری ۳۴۵
- آلبرت لوتولی نوشته مری بنس ترجمه حسین ابوالعصی ۱۴۵
- زندگی من نوشته لئوتروفسکی ترجمه هوشنگ وزیری ۸۲۰
- زندگی من نوشته ایکور استراوینسکی ترجمه کیکاووس جهاننداری ۳۲۰
- خاطرات بولیوی نوشته چه گوآرا ترجمه بهمن دهگان ۳۳۵
- خشونت نوشته هانا آرت ترجمه عزت‌الله فولادوند ۲۶۵
- آنتونیو گرامشی نوشته جوسپه فیوری ترجمه مهشید امیرشاهی -
در دادگاه تاریخ نوشته روی مدودف ترجمه منوچهر هزارخانی ۱۱۵۰
- آپارتیید نوشته الکس لاگوما ترجمه کریم امامی ۴۶۵

اقتصاد

- نفت و کشورهای بزرگ جهان (چاپ دوم) نوشته پیترا دول
ترجمه امیر حسین جهاننگلو ۲۵۵
- جهان سوم در بن بست (چاپ دوم) نوشته پل بروک ترجمه امیر حسین جهاننگلو ۲۸۷
- جهان سوم در برابر کشورهای غنی (چاپ دوم) نوشته آنجلو پولوس
ترجمه امیر حسین جهاننگلو ۲۹۵

بحران دلار (چاپ دوم) نوشته ر. نریفین - ژان دونیزه - فرانسوا پرو
ترجمه مامیر حسین جهانبگلو

زیر چاپ

۵۲۰

نفت ما و مسائل حقوقی آن (چاپ سوم) نوشته محمدعلی موحد

۵۸۵

اقتصاد سیاسی رشد نوشته پل باران ترجمه کاوه آزادمنش

۹۷۵

علم اقتصاد نوشته ارنست ماندل ترجمه هوشنگ وزیری

حقوق

زیر چاپ

مجموعه قوانین و مقررات شهرداریها گردآورنده هوشنگ زندی

آموزش زبان

زیر چاپ

آموزش حروف انگلیسی

زیر چاپ

علی و آذر

۴۰

هدیه

ریاضیات

۱۶۵

لگاریتم نوشته ک.ک. استاپو ترجمه پرویز شهریاری

زیر چاپ

معادلات دیفرانسیل نوشته محمدجواد افتخاری

۳۶۵

مسائل عمومی ریاضیات نوشته باقر امامی

زیر چاپ

فلسفه ریاضی نوشته استیفن س. بارکر ترجمه احمد بیرشک

۵۰

انعکاس نوشته ایلپایا کولویچ با کلمان ترجمه پرویز شهریاری

۳۴۰

ریاضیات نوین (چاپ دوم) نوشته سرژ برمان ورنه بزار ترجمه احمد بیرشک

۸۷۰

رسم فنی (دانشگاهی) نوشته س. بوگولیوف. ا. وینف ترجمه باقر رجالی زاده

۴۲۵

سرگرمیهای هندسه نوشته یاکوب ایسیدورویچ پرلمان

۴۲۵

ترجمه پرویز شهریاری

زیر چاپ

جبر و مقابله خوارزمی نوشته محمد بن موسی خوارزمی ترجمه حسین خدیو جم

۵۰

اشتباه استدلالهای هندسی نوشته یاکوف اسمنویچ دوبنوف

۵۰

ترجمه پرویز شهریاری

۱۵۰

۴۵۰ مسأله حساب نوشته واتسلاو سرینسکی ترجمه پرویز شهریاری

۱۱۰

اصول خط گش محاسبه (چاپ دوم) نوشته م. ه. شفیعیا

۵۰۰

روشهای مثلثات (چاپ دوم) نوشته پرویز شهریاری و حمید فیروزی

۱۰۵

ریاضیات در شرق ترجمه پرویز شهریاری

۱۱۵

نظریه مجموعهها (چاپ دوم) نوشته واتسلاو سرینسکی ترجمه پرویز شهریاری

۶۵

رسم فنی (دبیرستانی) نوشته امیر منصور صدری - جواد افتخاری

۵۰

نامساویها نوشته پاول پتروویچ کارو کین ترجمه پرویز شهریاری

۶۸۰

ریاضیات چیست؟ نوشته ریچارد کوراندت و هربرت رابینز

۶۸۰

ترجمه حسن صفاری

- ورودی به منطق ریاضی نوشته ایزابیل سالامونوویچ گرادشتین
۱۴۵ ترجمه پرویز شهریاری
روش مختصاتی و هندسه چهاربعلی نوشته گلناند - کلاگوله و اکیریلوف
۱۶۰ ترجمه پرویز شهریاری
۳۶۵ حساب استدلالی (چاپ دوم) نوشته محمد مهدی زاده - مصطفی رنگچی
۱۳۵ استقراء ریاضی نوشته سومینسکی گولودینا یا کولوم ترجمه پرویز شهریاری

علوم طبیعی

- ۴۵۰ مبانی زمین شناسی (چاپ دوم) نوشته ابروجف ترجمه عبدالکریم قریب
۱۷۵ روش حل مسائل فیزیک نوشته م. اسپرانسکی ترجمه غضنفر بازرگان
۳۹۵ آموزش حل مسائل شیمی آلی (چاپ دوم) نوشته پرویز ایزدی
۶۵۰ اصول شیمی لو (چاپ سوم) نوشته علی افضل صمدی
زیر چاپ رهبر علم نوشته عاصم اف ترجمه احمد بیرشک
۲۷۵ آموزش شیمی (چاپ پنجم) نوشته پرویز ایزدی
زیر چاپ اشعه لایزر نوشته کریوفسکی - چکالینسکایا ترجمه غضنفر بازرگان
مسائل مسابقات فیزیک و مکانیک نوشته س. او. گنچارنکو
زیر چاپ ترجمه غضنفر بازرگان
۶۵ مسائل مسابقات شیمی ترجمه باقر مظفرزاده
زیر چاپ سرگرمیهای شیمی نوشته ولاسف - ترینوفف ترجمه باقر مظفرزاده

مردم شناسی

- ۲۱۵ لوی استروس (چاپ دوم) نوشته ادموندلیچ ترجمه حمید عنایت

علوم به زبان ساده

- برای کودکان و نوجوانان
زیر چاپ خردنگان و دوزستان نوشته لوسیل ساترلند ترجمه احمد ایرانی
۶۰ سفر به فضا نوشته لوسیل ساترلند ترجمه احمد ایرانی
زیر چاپ درختان نوشته کروییر ترجمه احمد ایرانی
زیر چاپ قورباغه را مرشاسید ترجمه مهدخت دولت آبادی

پزشکی

- ۴۰۰ طب داخلی برای پرستار (چاپ دوم) نوشته محمد بهشتی

تکنولوژی

- تلویزیون (چاپ سوم) با ۳ فصل اضافه درباره ضبط و پخش ویدیو
۷۵۰ نوشته خداداد القابی

هنر

صداشناسی موسیقی نوشته امین شهپیری
راهنمای نقاشی نوشته غلامعلی گنجی

۱۴۵
زیر چاپ

ادبیات

- ۵۸۰ درباره کاتر نوشته برتولت برشت ترجمه فرامرز بهزاد
گزینه ادب فارسی نوشته مصطفی بی آزار - محمدحسن ظهوری -
علی مرتضائیان - نعمت الله مطلوب
زیر چاپ
اخلاق ناصری نوشته نصیرالدین طوسی به تصحیح مجتبی مینوی -
علیرضا حیدری
۱۲۸۰ بانگ جرس نوشته یرتو علوی
زیر چاپ
داستانهای بیدپای ترجمه محمدبن عبدالله بخاری
مصحح دکتر پرویز ناتل خانلری - محمد روشن
زیر چاپ
سلوک الملوك نوشته روزبهان اصفهانی مصحح محمدعلی موحد
زیر چاپ
سخن و سخنوران (چاپ دوم) نوشته بدیع الزمان فروزانفر
۱۰۵۵۰/۸۹۵ نامه به پدر (چاپ دوم) نوشته فرانتس کافکا ترجمه فرامرز بهزاد
۱۴۵ درباره کلیله و دمنه نوشته محمدجعفر محجوب
۱۷۵ در گوی دوست نوشته شاهرخ مسکوب
۲۶۵ سوگ سیاوش (چاپ چهارم) نوشته شاهرخ مسکوب
۲۱۵ داستانها و قصهها (چاپ دوم) تألیف مجتبی مینوی
۳۴۵ نامه تسر به گشنسب به تصحیح مجتبی مینوی و تعلیقات
مجتبی مینوی - محمد رضوانی
۲۶۵ نقد حال (چاپ دوم) تألیف مجتبی مینوی
۹۵۰/۷۹۰ گفتگو با کافکا نوشته گوستاو یانوش ترجمه فرامرز بهزاد
۱۳۵

شعر

گلی برای تو از مجدالدین میرفخرائی (گلچین گیلانی)
۱۳۵

نمایشنامهها

- تمثیلات (چاپ دوم) نوشته سیرزا فتحعلی آخوندزاده ترجمه میرزا جعفر
قراجه داغی
۴۸۵/۳۶۵ آدم آدم است (چاپ چهارم) نوشته برتولت برشت ترجمه شریف لنگرانی
۲۵۵ لک پرده ایها نوشته برتولت برشت ترجمه حسینی زاد - فرید مجتهدی
۳۲۰ «شویک» در جنگ جهانی دوم نوشته برتولت برشت ترجمه فرامرز بهزاد
۱۹۰ نمایشنامههای آموزشی نوشته برتولت برشت ترجمه ف. بهزاد -
ب. حبیبی - فرید مجتهدی
۲۴۵

- تفنگهای خانم کارار و رؤیاهای سیمون ماسار نوشته برتولت برشت
۲۴۵ ترجمه فرامرز بهزاد
- ۳۸۰ ابرای سه پولی و صعود و سقوط شهر ماه‌گونی نوشته برتولت برشت
ترجمه شریف، لنگرانی
- زیر چاپ بع - صدای طلبها در شب - در جنگل شهرها نوشته برتولت برشت
ترجمه فرامرز بهزاد
- ۱۸۵ هرد سر نوشت نوشته برناردشا ترجمه جواد شیخ‌الاسلامی
- ۲۴۵ مرید شیطان نوشته برناردشا ترجمه حسن رضوی
- ۳۷۵ افسانه‌های تباری (چاپ دوم) نوشته سوفوکلس ترجمه شاهرخ مسکوب
- عروسی گرچینسکی نوشته الکساندر وامیلیوسوخو کابیلین
- ۳۲۵ ترجمه ضیاءالله فروشانی
- قصیه رابرت اوپنهايم (چاپ دوم) نوشته هاینار کیپهارت
- ۱۸۵ ترجمه نجف دریابندری
- واسازلزنوا - یا کاف باگامولوف نوشته ما کسیم گورکی
- ۲۶۰ ترجمه ضیاءالله فروشانی
- ۳۸۵ استنطاق نوشته پیترو وایس ترجمه فرامرز بهزاد

رمانها

- آقای رئیس جمهور (چاپ چهارم) نوشته میگل انخل استوریاس
۳۷۵ ترجمه زهرای خانلری (کیا)
- توروتومبو (چاپ دوم) نوشته میگل انخل استوریاس
۱۶۵ ترجمه زهرای خانلری (کیا)
- بنال وطن (چاپ سوم) نوشته آلریتون ترجمه سیمین دانشور
- ۲۸۰ یاپ سبز نوشته میگل انخل استوریاس ترجمه زهرای خانلری (کیا)
- زیر چاپ ۲۳۵ بوقلمون صفتان نوشته آنتون چخوف ترجمه ضیاءالله فروشانی
- جنایت و مکافات (چاپ دوم) نوشته فتودور داستایفسکی
- ۸۹۰/۷۵۰ ترجمه مهری آهی
- ۲۴۰ سووشون (چاپ نهم) نوشته سیمین دانشور
- ۲۳۵ شهری چون بهشت نوشته سیمین دانشور
- ۳۳۵ به کی سلام کنیم؟ نوشته سیمین دانشور
- ۲۶۵ کمدی انسانی نوشته ویلیام سارویان ترجمه سیمین دانشور
- ۳۸۵ تامبین (چاپ دوم) نوشته هاوارد فاست ترجمه حسن کامشاد
- ۲۶۰ گذری به هند نوشته ای. ام فورستر ترجمه حسن جوادی
- آزادی یا مرگ (چاپ سوم) نوشته نیکوس کازانتزاکیس
- ۸۸۵ ترجمه محمد قاضی

سیح باز مصلوب (چاپ سوم) نوشته نیکوس کازانتزاکیس

۶۹۰

۳۸۵

۱۲۰

۱۸۵

۲۶۵

۲۳۵

۵۵۰

ترجمه محمد قاضی
زوربای یونانی نوشته نیکوس کازانتزاکیس ترجمه محمد قاضی
پزشک دهکده نوشته فرانس کافکا ترجمه فرامرز بهزاد
آبروی از دست رفته کاترینا بلو نوشته هاینریش بل
ترجمه شریف لنگرانی
داغ‌ننگ نوشته نانائیل هائوردن ترجمه سیمین دانشور
گرداب نوشته میخائیل شولوخف ترجمه ضیاءالله فروشانی
مادر ایور نوشته زوبرمرل ترجمه محمد مهدی سمسار

ادبیات کودکان

زیر چاپ

زیر چاپ

اقبال و غول نوشته بنیامین ترجمه مهدخت دولت آبادی
سرگذشت فردیناند نوشته رابرت لاورسن ترجمه مهدخت دولت آبادی

فلسفه تاریخ

۲۶۵

۲۴۵

فقر تاریخ‌نگری (چاپ دوم) نوشته کادل ر. پوپر ترجمه احمد آرام
تاریخ چیست؟ (چاپ چهارم) نوشته ای. اچ. کار ترجمه حسن کامشاد

سفرنامه

۲۲۵

۱۴۵۰/۱۱۵۰

۲۷۵

زیر چاپ

زیر چاپ

سفران باب به دربار خانان مغول نوشته دورا که ویلتس
ترجمه مسعود رجب‌نیا
سفرنامه جکسن (چاپ دوم) نوشته ویلیامز جکسن ترجمه منوچهر
امیری - فریدون بدره‌ای
سفرنامه ونیزیان در ایران نوشته پنج سوداگر ونیزی در زمان
آق‌قویونلو ترجمه منوچهر امیری
سفرنامه پولاک نوشته دکتر پولاک ترجمه کیکاووس جهان‌داری
سفرنامه کمپفر نوشته انگلبرت کمپفر ترجمه کیکاووس جهان‌داری

تاریخ

۸۹۵

۶۹۰/۵۳۰

زیر چاپ

۲۲۵

۵۶۵

امیر کبیر و ایران (چاپ سوم) نوشته فریدون آدمیت
اندیشه ترقی و حکومت قانون - چاپ دوم - (عصر سببسالار)
نوشته فریدون آدمیت
اندیشه‌های میرزا فتحعلی آخوندزاده (چاپ دوم) نوشته فریدون آدمیت
تکامل فنودالسم در ایران نوشته فرهاد نعمانی
فاجعه سرخوستان نوشته دی‌براون ترجمه محمد قاضی

- ۲۵۰ نامه‌هایی از تبریز نوشته ادوارد براون ترجمه حسن جوادی
- ۵۸۵ ناپلئون نوشته ی. و. تارله ترجمه محمد قاضی
- مالیات سرانه و تأثیر آن در گرایش به اسلام (چاپ دوم) نوشته دانیل دنت
- ۲۴۵ ترجمه محمدعلی موحد
- ۸۷۵/۶۷۵ تاریخ و فرهنگ (چاپ دوم) تألیف مجتبی مینوی
- جنگ داخلی اسپانیا (جلد اول) نوشته هیونامس ترجمه مهدی سمنار زیر چاپ
- ۴۷۵ جنگ داخلی اسپانیا (جلد دوم) نوشته هیونامس ترجمه مهدی سمنار
- ۲۳۵ کمون پاریس نوشته لئو تروتسکی ترجمه احمد پیرشک
- ۹۵۰ کمون پاریس زیر نظر: ژلوبوفسکایا (آ. مانفرد-آ. مولوک) ترجمه محمد قاضی

فرهنگ لغات

- ۲۵۰۰ فرهنگ استیونگاس نوشته فی استیونگاس
- Oxford Advanced Learner's Dictionary (New Edition) 680 Rls
- فرهنگ ادبیات جهان (دو جلد) نوشته زهرا ی خانلری (کیا) زیر چاپ

www.iran-socialists.com

پیشروان اندیشه‌های نو

۱۰